

Citādības (ne)pieņemšana: interneta portālu komentāru par diskriminācijas riska grupu problemātiku analīze

Ruta Siliņa

Rīgas Stradiņa universitāte, Komunikācijas fakultāte, Komunikācijas studiju katedra, Latvija

Ievads. Par spīti tam, ka demokrātijas un attīstītas sabiedrības vērtība ir tolerance pret citādo, sabiedrības viedoklis ir atšķirīgs. Ar "citādo" nebūt nav jāuztver deviantas rīcības, tā var būt arī invalīditāte, ģimenes stāvoklis, kādas veselības problēmas, tautība, ādas krāsa vai pat tikai neierastāks ārējais izskats.

Viena no jomām, par kuru sabiedrība nelabprāt publiski runā, ir garīgā veselība. Invalīdu un viņu draugu apvienības "Apeirons" pētījumā (2007) teikts, ka mūsdienās 450 miljoniem cilvēku pasaulē ir psihiskas un neiroloģiskas slimības un uzvedības traucējumi, savukārt ceturtajā daļā ģimeņu kādam ģimenes loceklim ir psihiska slimība. Garīgās veselības eksperti norādījuši, ka 38% eiropiešu ir psihiski traucējumi un 70% pacientu Latvijā cieš no emocionālajiem traucējumiem. Savukārt TNS Latvija pētījums (2010) liecina, ka tikai 26% aptaujāto līdz tuvai radniecībai / laulībām vai kā ar savu draugu vēlētos kontaktēties ar cilvēku, kurš ir invalīds ar garīgiem traucējumiem. Šie pētījuma dati parāda, ka, no vienas puses, garīgās veselības jautājumi ir aktuāli ievērojamai sabiedrības daļai arī Latvijā, un, no otras puses, ir vēlme distancēties no šīs tematikas.

Interneta vide piedāvā iespēju anonīmi paust savus uzskatus, tajā skaitā par garīgās veselības jautājumiem. Interneta portālu komentāros ir vērojama verbāla agresivitāte pret citādo, arī pret visu, kas saistīts ar garīgo veselību. Lai arī interneta komentāri nebūt nav uzskatāmi par sabiedrības plaši pārstāvētu viedokli, tomēr tiem ir tendence atražot stereotipiskus un nepamatotus apgalvojumus. Šajā gadījumā vēra jāņem arī mediju klusuma spirāles efekts, kad bieži tirāžētais viedoklis rada mānīgu iespaidu par vairākuma jeb dominējošo viedokli un apslāpē atšķirīgi domājošo mazākumu. Paradokssāls ir fakts, ka garīgās veselības kontekstā dominējošs ir neiecietīgais un verbāli agresīvais, nevis tolerants viedoklis.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Pētījuma mērķis ir izpētīt, kādos kontekstos un ar kādiem apzīmējumiem tiek atspoguļoti ar garīgo veselību saistītie jautājumi Latvijas lielāko interneta portālu komentāros. Pētījumā, izmantojot kvantitatīvo un kvalitatīvo kontentanalīzi, tiek analizēti interneta komentāri.

Rezultāti. Pētījuma rezultāti ataino sabiedrības verbālo neiecietību, kas atspoguļojas interneta portālu komentāru saturā, par garīgās veselības jautājumiem un jēdzienu, kas apzīmē dažādus garīgās veselības stāvokļus vai slimības, lietojumu ārpus to pamatnozīmes, t. i., lietojot pēc situatīvas nepieciešamības.

Secinājumi. Komentāri par garīgās veselības jautājumiem dalās – daļa komentāru autoru uzskata, ka šādas personas pilnībā jāizolē no sabiedrības, daļa, gluži pretēji, pauž viedokli par iekļaujošas un tolerantas sabiedrības un atbalsta nepieciešamību personām ar garīgiem traucējumiem. Pirmo viedokli dominē agresīvs verbāls uzbrukums pret atšķirīgo viedokli un garīgās veselības traucējumiem.